

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Avaldamismärge:

Riigikogu
seadus
algtekst
RT I 1998, 107, 1766

Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seadus

Vastu võetud 25.11.1998

1. peatükk

ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse reguleerimisala

Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seadus määrab kindlaks rasedusekatkestamise ja steriliseerimisetingimused ja korra.

§ 2. Raseduse katkestamine

Raseduse katkestamine on embrüo või loote eemaldamineemakaõõnest kirurgiliselt või ravimitemanustamisega.

§ 3. Raseduse kestus

Raseduse kestust arvestatakse nädalates.

§ 4. Steriliseerimine

Steriliseerimine on:

- 1) naise munajuhade sulgemine või läbilõikamineduse vältimiseks või
- 2) mehe seemnejuhade sulgemine või läbilõikamineviljastamise vältimiseks.

2. peatükk

RASEDUSE KATKESTAMINE

§ 5. Raseduse katkestamise vabatahtlikkus

(1) Naise rasedust võib katkestada üksnes tema enda soovil. Keegi ei tohi sundida ega mõjutada naist omarasedust katkestama. Sooviavaldus oma raseduse katkestamiseks peab olema vormistatudkirjalikult.

(2) Teovõimetu naise rasedust võib katkestada tema eestkostjakirjaliku avalduse alusel.

§ 6. Raseduse katkestamise tähtaeg

(1) Rasedust võib katkestada, kui see ei ole kestnud kauem kui 11 nädalat.

(2) Kauem kui 11 ning kuni 21 nädalat kestnud rasedusevõib katkestada, kui:

- 1) rasedus ohustab raseda tervist;
- 2) sündival lapsel võib olla raske vaimne või kehalinetervisekahjustus;
- 3) raseda haigus või tervisega seotud probleem takistab lapsekasvatamist;
- 4) rase on alla 15-aastane;
- 5) rase on üle 45-aastane.

§ 7. Naistearsti ainuõigus rasedust katkestada

Rasedust võib katkestada ainult naistearst.

§ 8. Raseduse katkestamise toimingu vabatahtlikkus

Naistearsti või muud tervishoiutöötajat ei saa kohustada raseduskatkestama ega raseduse katkestamiseprotseduurist osa võtma.

§ 9. Raseduse katkestamise koht

- (1) Rasedust võib katkestada ainult vastavat riiklikku tegevuslitsentsiomavas tervishoiuasutuses.
- (2) Haiguste ja tervisega seotud probleemide puhul on raseduse katkestamiselubatud ainult haiglas. Haiguste ja tervisega seotud probleemide loetelu, mille esinemise korral on raseduse katkestamine lubatudainult kolmandaetapi arstiabi osutavas haiglas, kehtestab sotsiaalminister oma määrusega.

§ 10. Raseduse olemasolu ja kestuse tuvastamine

Raseduse olemasolu ja kestuse tuvastab pere- või naistearst, kelle poole naine või teovõimetu naine koosseestkostjaga raseduse katkestamise sooviga pöördus. Raseduse olemasolu ja kestustuvastatakse teabe alusel, midasaadakse naise küsitlemise, vaatluse ning vajaduse korral diagnostikavahendite abil.

§ 11. Raseduse katkestamise lubatavuse otsustamine

- (1) Raseduse katkestamise lubatavuse otsustab rasedust katkestav arst, lähtudes käesoleva seaduse §-des 5 ja 6 toodud nõuetest.
- (2) Käesoleva seaduse § 6 lõike 2 punktides 1, 2 ja 3 kirjeldatud juhtudel raseduse katkestamise lubatavustehakse kindlaks vähemalt kolme arsti -- kahe või enama naistearsti ja naisehaigusest või tervisega seotud probleemist tuleneva erialaarsti või -arstide -- otsusel, lähtudes käesolevaseaduse §-s 9 toodud nõuetest. Vajaduse korral tuleb käesoleva seaduse § 6 lõike 2 punktis 3 nimetatud juhtudel kaasata otsuse tegemisele lisaksarstidele ka sotsiaaltöötaja. Otsus raseduse katkestamise lubatavuse kohtavormistatakse kirjalikult ja sedatõendavad kõik otsuse tegijad oma allkirjaga.
- (3) Käesoleva seaduse § 6 lõike 2 punktides 4 ja 5 nimetatud tingimuste olemasolu tehakse kindlaks rasedapassi, sünnitunnistuse või muu isikut tõendava dokumendi alusel.

§ 12. Nõustamise kohustus

- (1) Oma rasedust katkestada soovivale naisele või teovõimetu naiseraseduse katkestamist taotlevaleestkostjale peab rasedust katkestav arst enne raseduse katkestamist selgitama rasedusekatkestamise bioloogilist ja meditsiinilist olemust ning sellega seonduvaid riske, sealhulgas võimalikketüsistusi.
- (2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud nõustamise kohta koostatakse akt, millele kirjutavad allanõustatud isik ja nõustamise läbiviinud arst. Nõustamise akti vorminõuded kehtestab sotsiaalminister määrusega.

§ 13. Raseduse katkestamise ettevalmistamine

- (1) Raseduse olemasolu ja kestuse tuvastanud arst on kohustatud enne rasedusekatkestamisele suunamist tegema kõik asjakohasele ravistandardile vastavad uuringud ja toimingud. Rasedusekatkestamisele eelnevate järgnevat uuringute ja toimingute loetelu kehtestab sotsiaalminister omamäärusega.
- (2) Rasedust katkestav arst on enne raseduse katkestamist kohustatud kontrollimakäesoleva paragrahvilõikes 1 nimetatud uuringute tulemusi.
- (3) Kui rasedus on kestnud kauem kui 11 nädalat või sedanõuab naise tervise seisund, võetakse naine, kellerasedust katkestatakse, haiglaravile.

§ 14. Raseduse katkestamisele järgnevad toimingud

- (1) Vahetult pärast raseduse katkestamist on arst kohustatud tarvituselevõtma abinõud, mis väldivad raseduse katkestamisega kaasneva võiva tüsistusi. Abinõude loetelukehtestab sotsiaalminister oma määrusega.
- (2) Naisel, kelle rasedus katkestati, on õigus raseduse katkestamisele järgneva kahe nädala jooksul väljaspooljärjekorda konsulteerida raseduse olemasolu ja kestuse tuvastanud arstiga vältimatuabi tingimustel.

§ 15. Raseduse katkestamist puudutavad dokumendid

Raseduse katkestamise kohta koostab selleks vajalikud dokumendid raseduse katkestanud tervishoiuasutus. Raseduse katkestamist puudutavate dokumentide vormi ja nende säilitamise korra kehtestab sotsiaalminister määrusega, arvestades seaduses sätestatud delikaatsete isikuandmetetöötlemise nõudeid.

§ 16. Andmete kogumine raseduse katkestamise kohta

(1) Sotsiaalministeerium kogub ja töötleb raseduse katkestamistpuudutavaid andmeid riiklikusotsiaalpoliitika väljatöötamiseks pereplaneerimise, sündivusetõstmise, abortide arvu vähendamise alal, samutitervishoiuteenuse kvaliteedi tagamiseks ja järelevalve teostamiseks raseduse katkestamisteostaja üle ning Maailma Tervishoiuorganisatsiooni liikme kohustusena neile usaldusväärse ja teisteriikidega võrreldavainformatsiooni esitamiseks.

(2) Sotsiaalminister kehtestab:

- 1) kogumisele ja töötlemisele kuuluvate andmete koosseisu;
- 2) andmete töötlemise korra ja tingimused;
- 3) andmete kodeerimise ja esitamise korra.

(3) Raseduse katkestamist puudutavate andmete kogumine ja töötlemine toimub kooskõlas käesolevaseaduse, andmekogude seaduse, isikuandmete kaitse seaduse ja teiste seaduste ning nendealusel kehtestatud õigusaktidega, mis tagavad delikaatsete isikuandmete töötlemise selleks käesoleva seadusega ettenähtud asutuses ning isikuandmete igakülgse kaitse kõigi võimalike organisatsiooniliste jatehniliste abinõudega, sealhulgas andmete kodeeritud kujul üleandmise andmekogu pidajale või tema poolt volitatud isikule.

§ 17. Raseduskatkestusandmekogu asutamine

(1) Raseduse katkestamist puudutavate andmete kogumiseks ja töötlemiseks asutab sotsiaalministerraseduskatkestusandmekogu.

(2) Raseduskatkestusandmekogu asutamine toimub andmekogudeseaduses sätestatud korras.

§ 18. Andmekogu vastutav ja volitatud töötleja

(1) Raseduskatkestusandmekogu vastutav töötleja on Sotsiaalministeerium.

(2) Raseduskatkestusandmekogu vastutava töötleja õigusteteostaja määrab sotsiaalminister.

3. peatükk

STERILISEERIMINE

§ 19. Steriliseerimise vabatahtlikkus

(1) Isikut võib steriliseerida üksnes tema enda soovil. Sooviavaldus steriliseerimiseks peab olemavormistatud kirjalikult.

(2) Teovõimetu isiku steriliseerimise otsustab kohus isiku eestkostjakirjaliku avalduse alusel.

§ 20. Steriliseerimise lubatavus

(1) Täisealist teovõimelist isikut võib steriliseerida, kui esineb vähemalt üks järgmistest tingimustest:

- 1) isikul on vähemalt kolm last;
- 2) isik on vanem kui 35-aastane;
- 3) rasedus ohustab naise tervist;
- 4) muud rasestumisvastased vahendid on vastunäidustatud;
- 5) isikul on oht saada raske vaimse või kehalise tervisekahjustusegalaps;
- 6) isiku haigus või tervisega seotud probleem takistab lapsekasvatamist.

(2) Täisealist teovõimetut isikut võib steriliseerida, kui esineb vähemalt üks tingimus käesoleva paragrahvilõike 1 punktides 3, 4, 5 või 6 toodud juhtudest.

(3) Haiguste ja tervisega seotud probleemide loetelu, mille puhul on lubatud steriliseerimine, kehtestab sotsiaalminister oma määrusega.

§ 21. Arsti ainuõigus teostada steriliseerimist

Isikut võib steriliseerida naistearst, kirurg või uroloog.

§ 22. Steriliseerimise koht

Isikut võib steriliseerida ainult tervishoiuasutuses, mille koosseisus on kirurgia-, uroloogia- või günekoloogiaosakond.

§ 23. Steriliseerimise lubatavuse otsustamine

(1) Käesoleva seaduse § 20 lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud tingimused teeb kindlaks steriliseeriv arstisiku passi alusel.

(2) Käesoleva seaduse § 20 lõike 1 punktides 3, 4 ja 5 toodud juhtudel steriliseerimise lubatavus otsustatakse vähemalt kolme arsti otsusel. Vajaduse korral tuleb käesoleva seaduse § 20 lõike 1 punktis 6 nimetatud juhulisaks arstidele kaasata otsuse tegemisele ka sotsiaaltöötaja. Otsus steriliseerimiselubatavuse kohta vormistatakse kirjalikult ja seda tõendavad kõik otsuse tegijad oma allkirjaga.

§ 24. Nõustamise kohustus

(1) Enda steriliseerimist soovivale isikule või teovõimetu isikusteriliseerimist taotlevale eestkostjale peab steriliseeriv arst enne steriliseerimist ja pärast steriliseerimise lubatavuse otsustamist selgitama steriliseerimise bioloogilist ja meditsiinilist olemust ning sellega seonduvaid riske, sealhulgas võimalikketusisustusi.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud nõustamise kohta koostatakse akt, millele kirjutavad allanõustatud isik ja nõustanud arst. Nõustamise akti vormi nõuded kehtestab sotsiaalminister määrusega.

(3) Isikut ei või steriliseerida enne, kui käesolevas paragrahvis nimetatud nõustamisest on möödunud ükskuu.

§ 25. Steriliseerimise dokumenteerimine

Steriliseerimise kohta tehakse sissekanne operatsioonide raamatus ja isiku haigusloos. Steriliseerimist puudutavad andmed on delikaatsed isikuandmed ning andmekogude moodustamine neistei ole lubatud.

4. peatükk

RAKENDUSSÄTTED

§ 26. Kriminaalkoodeksi muutmine

Kriminaalkoodeksi (RT 1992, 20, 288; RT I 1997, 21/22, 353; 28, 423; 30, 472; 34, 535; 51, 824; 52, 833 ja 834; 81, 1361; 86, 1461; 87, 1466, 1467 ja 1468; 1998, 2, 42; 4, 62; 17, 265; 30, 412; 36/37, 552 ja 553; 51, 756 ja 759; 59, 941; 98/99, 1576) § 120 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

«§ 120. Raseduse ebaseaduslik katkestamine ja ebaseaduslik steriliseerimine

(1) Raseda tahtel tema raseduse katkestamise eest naistearsti poolt hiljem, kui sedaseaduse kohaselt võib teha -- karistatakse rahatrahviga või teataval tegevusalal tegutsemise õiguse äravõtmisega.

(2) Raseda tahtel tema raseduse katkestamise eest isiku poolt, kellel ei ole seadusest tulenevat õigust rasedust katkestada -- karistatakse rahatrahviga või vabadusekaotusega kuni kaks aastat.

(3) Raseda tahtel kauem kui 21 nädalat kestnud raseduse katkestamise eest isiku poolt, kellel ei ole seadusest tulenevat õigust rasedust katkestada -- karistatakse vabadusekaotusega kuni neliaastat.

(4) Raseda tahte vastaselt tema raseduse katkestamise eest -- karistatakse vabadusekaotusega kahest kuni kuue aastani.

(5) Isiku tahte vastaselt tema steriliseerimise eest -- karistatakse vabadusekaotusega kahest kuni kuue aastani.»

Riigikogu esimees Toomas SAVI